

Koevoet

Derde jaargang nr. 18, oktober 2004

Gekozen afhankelijkheid

Eind september had ik een burger aan de telefoon. Ze wilde een koe adopteren, maar zag ervan af na een bezoek aan een van onze AEK-boeren. Want: ze had begrepen dat de boer moest betalen voor het project en dat kon niet de bedoeling zijn. Haar conclusie: ik sponsor de boer liever rechtstreeks. Buiten AEK om. En van een boer kregen we de vraag of de kalfjes die bij de moeder lopen niet buiten het betalingssysteem konden blijven. Ze zijn duur en dat vraagt om extra steun...

Begrijpelijke reacties. Begrijpelijke vragen. Soms zou je het liefst een grote zak geld bezitten...

Hoe de contributie er uit ziet, zoals we deze per september 2004 hebben ingevoerd, kunt u elders in de Koevoet lezen. Ook het waarom is daar nogmaals uiteengezet. Het is heel eenvoudig: de tijd van makkelijk te verkrijgen subsidies is voorbij. Ook voor ons. Alleen wat werkelijk levensvatbaar is, blijft bestaan. We zullen naar nieuwe vormen moeten zoeken, waarin we elkaars wederzijdse belang dienen. Geven en nemen in balans brengen. Creatief zijn. Dat gaat niet vanzelf, daar is een bewuste keuze voor nodig. Van burgers, veehouders en van ons.

Willen we AEK laten dóórbloeien dan zullen we met elkaar iedere keer opnieuw JA moeten zeggen. Kiezen voor wederzijdse afhankelijkheid. Samen zoeken. Wij doen dat onder andere met de klankbordgroep, een groep van boeren, burgers, Jaap van Bruchem, medewerkers van StiM. Hebt u belangstelling voor deze groep, laat het ons weten.

Op de jaarlijkse boerendag die we 4 september jl. bij Monique en Koos van der Laan op de Beekhoeve hielden, gingen we met boeren en burgers naar de wei. Vier mensen sloegen op een trommel. Een rustig ritme. We gingen in een cirkel staan. En geloof het of niet: alle koeien kwamen naar ons toe gerend. Ze sloten zich bij ons aan. In de cirkel. Iedereen moest lachen. Zo snel komen ze nooit voor het melken, zei Koos. Wat was het anders dan een bekrachtiging? De koeien zeggen JA. Wij kunnen niet anders dan ons daarbij aansluiten!

Karina

Colofon

De Koevoet is een uitgave van "Adopteer een Koe", een initiatief van de stichting Milieubewustzijn. De actie telt intussen zeventig deelnemende boeren en ruim 2000 adoptievrienden.

Coördinator: Karina Hoed - Redactie: Johan Tesselaar

Noordereinde 56
1243 JJ 's-Graveland
Tel.: 035-6559359
Fax: 035-6559360
E-mail: info@adopteereenkoe.nl
Websites:
www.adopteereenkoe.nl
www.milieubewustzijn.nl

Boerendag

De jaarlijkse boerendag was anders dan we gewend waren. Deze keer waren er ook adoptievrienden bij. En zelfs koeien toonden belangstelling. Het werd een leerzame en ontspannen dag.

Boeren – het mag bekend zijn – hebben niet echt gelegenheid om zomaar een dagje op stap te gaan. Dat betekent dat een boerendag zo'n beetje tussen 's morgens 10 en 's middags 4 uur moet liggen. En het is verbazend hoe snel hij dan verloopt. Arie van den Berg, boer in Delft, gaf zijn kijk op het boerenleven in de toekomst. Hoewel hij nog lang niet aan zijn pensioen toe is, houdt de voortzetting van zijn bedrijf hem wel degelijk bezig. Want hij heeft geen opvolger. Maar hij wil het bedrijf ook niet verkopen. 'Ik geloof trouwens dat eenmansbedrijven in de toekomst zullen verdwijnen', zei hij. Dat heeft te maken met het feit dat je als boer je bedrijf moet verbreden. Hijzelf, bijvoorbeeld, heeft een zorgboerderij, waar mensen met een geestelijke of lichamelijke handicap werk vinden. Daarnaast ontvangt hij veel schoolklassen uit Rotterdam en Den Haag op zijn bedrijf (verschillende instanties geven hier lespakketten voor uit) – en die excursies zijn altijd een succes: de kinderen gaan met een heel andere instelling weg dan waarmee ze aankwamen. ("Als een koe 15 liter melk per dag geeft, hoeveel geeft ze dan per week? Veel kinderen houden het op 75 liter...")

Een ander punt dat hem bezig houdt is de zorg voor de groene ruimte. 'Iedereen is het erover eens dat die er moet blijven. Er is zelfs overheidsgeld voor boeren die de ruimte willen beheren, maar: dat geld is niet *Brussel-bestendig* – men is bang dat de EU het als ontoelaatbare subsidie zal beschouwen. Dus ligt het ergens stil te liggen...'

'Maar of dat geld er nu komt of niet, wij boeren moeten als groep nieuwe dingen blijven bedenken. Alleen zo kunnen we onze toekomst verzekeren.'

Kalf bij de koe

Vervolgens was het de beurt aan Jan Vrolijk, boer in Oosthuizen, die vertelde over zijn experiment om kalveren drie maanden bij de moeder te laten in plaats van ze na een of twee dagen uit elkaar te halen.

'Voor de actie *Adopteer een Koe* is het een doorslaand succes', vertelt hij. 'Elk kalf dat geboren wordt heeft al maanden tevoren een adoptievriend – we hebben er zelfs een intekenlijst voor moeten aanleggen!'

Enkele gunstige effecten van de proef zijn al lang duidelijk, aldus Jan. De dieren hebben een natuurlijker gedrag – niet alleen in hun jeugd, maar ook als koe. En de magen ontwikkelen zich beter. Hij hoopt ook op een betere uiergezondheid voor de koeien die straks uit deze kalveren geboren worden. 'Uit soortgelijke proeven in Engeland blijkt dat inderdaad zo te zijn. Gelukkig maar, want de uiergezondheid van de Nederlandse koe gaat achteruit (met het uiteindelijke gevolg dat hun melk niet meer verkocht mag worden).

Jan Vrolijk: "Scheiden van moeder en kind levert altijd verdriet, maar je kunt het draaglijk maken."

Een nadeel is dat het kalf 400 á 500 liter melk méér bij de moeder drinkt dan kalveren die met speciale kalvermelk worden opgefokt. Maar is dat echt een nadeel? Hierover ontstond een discussie. Er staat immers tegenover dat de boer minder werk heeft aan het voeren. En anderen menen dat de koe juist meer melk geeft, er geen krachtvoer voor het kalf nodig is en dat er minder diarree optreedt. Bovendien leren de kalveren van hun moeders wat stroomdraden en sloten zijn. En bovendien is er geen gewichtsverlies na het afspenen, maar alleen een lichte terugval in de groeisnelheid.

Uiteindelijk moeten moeder en kalf toch een keer van elkaar gescheiden worden, vertelde Jan. En dat geeft veel verdriet – hoewel het kalf veel minder last heeft van dat *afspenen* dan de moeder. 'De beste manier vind ik om er een hek tussen te zetten, zodat ze elkaar wel kunnen zien en ruiken. En ik geef de moeders een homeopathisch middel om het verdriet te verlichten.

Zijn dit soort kalveren minder tam? was de vraag uit de groep. Jan bevestigde dat. 'Het oergedrag komt terug, zowel bij moeder als kind. De moeders eten de nageboorte op (een instinctieve daad, die bedoeld is om sporen uit te wissen) en de kalveren verstopten zich. Het is wel gebeurd dat ik het diertje nergens kon vinden en toen de moeder begon te roepen stond het op uit de rietkraag langs de slootkant.

Maar zodra ze vaars zijn, is er geen verschil meer in tamheid met dieren die met de hand zijn opgefokt.'

Fleur 6740 verstopt zich totdat haar moeder roept 'dat het eten klaar is'.

Inspirerende ervaring

Letty Lammers en Tineke Benist zijn twee adoptievriendinnen van de Adrianahoeve, bij Dick en Ina Kool.

'Als je als stadsmens naar het platteland verhuist krijg je wel de beschikking over een tuin, maar het betekent niet dat je contact hebt met het platteland. Dankzij Adopteer een Koe is dat anders geworden. Je verandert de wereld niet, maar je praat nu wel over 'onze' koe. We kopen vlees en dergelijke bij onze boer en dat geeft een betrokkenheid die ook anderen raakt. En als je dan, zoals wij nu, in de keuken van de boer mag kijken, even deel mag uitmaken van een groep die het dier als dier ziet en rekening houdt met het milieu, is dat een verrijking. Het enthousiasme, het ondernemerschap en de durf van boeren is een groot compliment waard.'

Noot: bij veel boeren kun je als vrijwilliger aan de slag. Letty en Tineke doen dat bij AEK op kantoor: Zij helpen geregeld een dagje mee met de administratie of de verzending van de Koevoet.

Stadteland

Laatste spreker was Maarten Fischer, van de Eemlandhoeve in Bunschoten. Hij vertelde over "Stadteland".

'Er is vandaag al eerder gesproken over verbreding van bedrijfsactiviteiten. Welnu: sommige producten kun je als boer alléén niet *vermarkten*. Denk aan activiteiten op het gebied van natuurbeheer, recreatie, educatie, streekproducten en zorg. Hiervoor nu hebben we de coöperatie Stadteland opgericht. Een coöperatie-nieuwe-stijl, waarvan boeren, tuinders (en verenigingen daarvan) lid kunnen worden, maar ook burgers, overheden en investeerders in het platteland.'

'Naast hulp die we geven bij het vermarkten van producten (in de landbouw, maar ook in de visserij en bijvoorbeeld op het gebied van klederdracht), dragen we - algemeen gezegd - kennis uit. Zo maken we lespakketten voor scholen en bundelen we initiatieven op het gebied van voorlichting. Overal in het land lopen scholenprojecten, vooral dicht bij de steden. Daarbij is een belangrijke leidraad dat iet de landbouw centraal staat, maar de wensen en verwachtingen van de consument.'

(Meer weten: zie www.stadteland.nl)

Een bijzondere opening: boeren en burgers legden samen een cirkel van stenen in de wei. Zelfs de koeien kwamen kijken. Of kwamen ze af op de donkere tonen van de trommels?

Nog opmerkelijker was de afsluiting van de dag: toen de groep onder trommelslagen terugliep naar het weiland om de stenen weg te halen, verzamelden de koeien zich in die steencirkel. Daarbij waren zelfs de dieren die Koos en Monique doorgaans maar met moeite naar huis krijgen...

Biologische landbouw presteert beter bij klimaatverandering

In een wereld met een veranderd klimaat is de voedselvoorziening een kwetsbaar punt. Wat betekent langdurige droogte of hevige neerslag voor de landbouw? De biologische landbouw blijkt in dergelijke omstandigheden beter te presteren. Haar grootste troef is de bodemkwaliteit.

Hoewel er nog steeds wetenschappers zijn die beweren dat het met de klimaatverandering wel meevalt, liggen de feiten wereldwijd op tafel. Metingen in het ijs van Antarctica tonen aan dat het CO₂-gehalte in de atmosfeer in de afgelopen 400.000 jaar nog nooit zo hoog geweest is als nu, en bovendien nog nooit zo snel gestegen is. Wereldwijd hebben boeren te maken met weersomstandigheden die onberekenbaar zijn geworden. Voor de landbouw is vooral van belang dat er meer (erg) natte en (erg) droge periodes komen. De *variabiliteit* van het weer wordt groter. Dat biologische landbouw in dergelijke omstandigheden veel beter presteert, is dit jaar in wetenschappelijk onderzoek *) aangetoond.

De crux is telkens weer de kwaliteit van de bodem. Biologische bodems bevatten veel meer leven. Dit komt doordat er natuurlijke bemesting of groenbemesting wordt gebruikt. De ondergeploegde mest of plantenresten worden door microscopisch leven geleidelijk afgebroken. Die activiteit zorgt voor een betere structuur, waardoor de plantenwortels en het regenwater dieper

kunnen doordringen. Bij droogte wordt het schaarse water beter benut en bij overstromingen wordt er meer water opgeslagen en is er minder erosie. Kijkend naar de huidige klimaatomstandigheden in derdewereldlanden is dit een belangrijk argument voor de toepassing van biologische landbouw. (De gevolgen van erosie en droogte in derdewereldlanden zijn vaak dramatisch, ook zonder verdere klimaatsveranderingen.)

Afgezien van de gevolgen voor gezondheid, dierenwelzijn, biodiversiteit, natuur en landschap, blijken er dus weer nieuwe argumenten te zijn die pleiten voor biologische landbouw: de waterhuishouding van de grond wordt een stuk beter en erosie krijgt minder kans. Deze voordelen vloeien voort uit de achterliggende gedachten van biologische landbouw. Die kijkt niet alleen naar onderdeeljes, maar naar het hele natuurlijke systeem dat de landbouw omgeeft.

*) Er werden onderzoeken uitgevoerd door het Rodale Instituut in Pennsylvania (VS), de Universiteit van Navarra (Spanje) en het Bundesforschungsanstalt für Landwirtschaft in Braunschweig (Duitsland). De resultaten zijn samengevat in het blad Smaakmakend, dat o.a. via natuurvoedingswinkels wordt verspreid. Het artikel staat ook op www.smaakmakend.nl onder "actuele zaken".

Hulphond

Stichting Hulphond Nederland leidt hulphonden op voor mensen met een motorische of auditieve handicap. Een hulphond opent voor de gehandicapten letterlijk en figuurlijk deuren die normaal gesproken gesloten blijven. Belangrijkste doelstelling is om de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid van gehandicapten te bevorderen, om een (re)ïntegratie in de samenleving te bewerkstelligen. Dankzij een hulphond is dit mogelijk! De hulphonden worden kosteloos ter beschikking gesteld, maar daar is veel geld voor nodig.

Hulphond Nederland heeft twee trainingslocaties, in Valthermond (Drenthe) en Herpen (Noord Brabant). Doelstelling is om het aantal op te leiden hulphonden, ongeveer 45 per jaar, de komende jaren te laten groeien naar 80 per jaar.

De medewerkers worden in hun werkzaamheden ondersteund door een grote groep vrijwilligers, ruim 200! Zij zijn een onmisbare schakel binnen de organisatie.

In haar bestaan is Hulphond Nederland afhankelijk van financiële ondersteuning uit de samenleving. Hulphond Nederland bezit het CBF-keur. Meer informatie? www.hulphond.nl

Ad van der Wouw met zijn hulphond

De hoeder van ons kleine groene hart

Arie van den Berg is biologisch veehouder in Schipluiden (voorheen Delft). We zochten hem op om te praten over verder gaande mogelijkheden tot burgerparticipatie in het boerenbedrijf. Met een miljoen (!) burgers/consumenten om zich heen heeft de Hoeve Akerdijk veel mogelijkheden.

Het werd een ontmoeting met een veehouder, visionair, docent, bestuurder, deskundige en onderhandelaar. Maar ook vader van een generatie die geen ambities heeft om het boerenbedrijf voort te zetten...

Je hoeft Arie geen vragen te stellen. Hij brandt meteen los. Als veehouder voelt hij zich verantwoordelijk voor het (door hem zo genoemde) 'kleine groene hart' dat ingeklemd ligt tussen Delft en Rotterdam. In de politiek heeft men zijn term al overgenomen, is er ruim zeven miljoen euro beschikbaar om het gebied open en groen te houden, maar de verwachting dat de veehouderij daarmee nieuw perspectief ingeblazen kan worden is nog niet uitgekomen. 'Men is bang voor Brussel, het heet al gauw subsidie en dat mag niet,' aldus Arie. Het Groenfonds is daarmee al zo'n drie jaar ongebruikt en groeit nog steeds aan. Voor ieder huis dat gebouwd wordt en iedere vierkante meter industrieterrein dat wordt aangelegd, gaan er compenserende euro's in de pot. Op dit moment ontvangt de veehouderij al wel een vergoeding voor het ontvangen van schoolklassen uit die pot en dat vindt Arie een prima aanzet. Maar hij zoekt naar meer dynamische mogelijkheden. Hij laat ons een kaart zien van het gebied, een eerste aanzet van bewonersvereniging Midden-Delfland om productie, gebruik en beheer meer op elkaar af te stemmen. Van kanoverhuur tot restauranthouder en veehouder. Hij ontving onlangs een prijs van deze vereniging, vanwege zijn visionaire en praktische inbreng.

Delftsvers

Meer gericht op de kansen en mogelijkheden van zijn eigen bedrijf is zijn liefste wens om met andere veehouders in het gebied een melkfabriekje neer te zetten, op duurzame (biologische) basis en gezamenlijk bijvoorbeeld kaas te maken en kleinschalig de nabije markt te bedienen, onder de merknaam 'Delftsvers'. Volgens hem krijgt de burger genoeg van de enorme grootschaligheid (melkveehouderijen met 400 koeien!)

In combinatie met andere aantrekkelijkheden die het gebied heeft (een archeologische vindplaats, bijvoorbeeld, die open moet blijven, recreatie en een naturistencamping) is dit een kans om de burger weer vertrouwd te maken met oerhollandse waarden en oude cultuurlandschappen.

Arie heeft meer ideeën. Zo kan de veehouderij zelfs een rol spelen bij de integratie van minderheden in onze samenleving. 'Driekwart van Rotterdam is allochtoon. Over twintig jaar besturen deze mensen mee ons land. Ze hebben echter nauwelijks waardering voor het Hollandse landschap. Vaak kennen ze alleen maar stadsparken. En uit de schoolklassen die we hier regelmatig krijgen, waarvan de meeste kinderen allochtoon zijn, blijkt dat de boer weinig aanzien heeft in het land van

herkomst. De kinderen kijken vaak neer op het boerenbedrijf. Met informatie en beleving vanuit het boerenbedrijf kan daar wat aan worden gedaan.'

Projectontwikkelaars vormen nu een bedreiging voor het gebied. 'Je ziet veehouders ook rekenen, wat krijg ik voor mijn grond,' aldus Arie. Namens de boeren pleit Arie voor een dynamische houding. 'Niet afwachten, maar met plannen komen.' Zelf is hij op zoek naar een projectbureau dat hem wil helpen zijn ideeën voor de hele regio vorm te geven. 'Echt iemand die naast mij staat. Niet iemand die het wil overnemen...' aldus Arie.

Bij Arie is geen sprake van erfopvolging. Zijn kinderen kiezen unaniem een andere carrière. Zelf besteedt hij veel tijd aan nevenactiviteiten, waaronder landrichting. Hij hoopt daardoor opvolging aantrekkelijk te maken voor buitenstaanders. Eén ding wil hij niet. 'Dat mijn boerderij wordt doorverkocht. Dat kan ik zelf ook.'

Karina

Een mooie boerendag

Allereerst mijn hartelijke dank voor al jullie inspanningen voor de boerendag van september jl. Het was een prima locatie, maar jullie hadden vooral interessante en enthousiaste sprekers uitgenodigd. Ook voor mij, met een meer reguliere boerderij, is het interessant om alternatieve ideeën te horen.

Excuses dat ik maar een deel van het programma kon volgen. Ondanks dat het vroeg genoeg was gepland en dat ik weet dat je voor dergelijke zaken gewoon tijd (prioriteit) moet inplannen, was het niet gelukt om genoeg tijd vrij te maken.

Ik had de indruk dat de belangstelling van de adoptieboeren niet helemaal mee viel. Wellicht was het na alle regen veel te mooi weer, of schrikt een 'krachtcirkel' de nuchtere boeren af. Zelf blijf ik graag met beide benen in de klei.

Er lijkt een overeenkomst te zijn met de open dagen op de boerderij: het is moeilijk om adoptievrienden op het erf te krijgen, terwijl het voor degenen die wél komen, vaak zeer geslaagd is. Misschien op een volgende boerendag ook weer wat extra aandacht geven aan het verbinden?

Nogmaals (ook namens dochter Anne) mijn hartelijke dank voor jullie geslaagde inspanningen!

Gert en Annemieke Kastelijn, Kamerik

Onze boerderijdag in Putten

Voor 3 april 2004 lag de uitnodiging in de bus voor de halfjaarlijkse bijeenkomst van wat wij al onze “koeiendag” noemen. Om er een hele dag van te kunnen maken (er zijn immers diverse gezinnen als adoptievrienden) kregen we de tip dat er een kudde heideschapen met lammetjes op de Ermelose heide te bezoeken was, alsmede een bezoekerscentrum. Eveneens op deze 3e april bleek er een “lammetjesdag” te worden gehouden! Vanaf 13 uur werden we verwacht op de boerderij van de familie Van de Beek, in Putten; wij d.w.z. mijn echtgenoot, ik en onze dochter. Zij heeft vorig jaar een nieuw kalf geadopteerd nadat haar eerste koe niet meer “op deze aarde” was. Wijzelf kozen vorig jaar ook een pasgeboren kalf.

We werden hartelijk welkom geheten en voelden ons al weer heel snel thuis. Het plan van het vorig jaar om een vakantiehuisje op het terrein te huren, is ook van de grond gekomen; wat is gezonder voor kinderen? Vakantie vieren in zo'n omgeving dicht bij de natuur en bij de beesten. Hoeven ze niet meer te bedenken waar toch de melk vandaan komt! De meegekomen kinderen namen snel bezit van het ruim aanwezige speelgoed en vooral de ruimte overall, en de ouderen genoten van de koffie en/of thee met natuurlijk de krentenbollen. Zoals steeds was het weer heel gemoedelijk - of je elkaar al jaren kent.

Adoptieboer Aart vertelde over de plannen voor de middag. Na het uitgebreide bezoek aan de stallen, waar veel tijd kon worden besteed aan het opzoeken van het “eigen” kalf of koebeest en er weer veel geknuffeld werd met de kalfjes gingen we voor de bijl om nogmaals een kalfje te adopteren. Een bruin kalfje, we konden de naam nog zelf geven!

Na het bezoek aan de schuur met het kleinvee werden er vrijwilligers gevraagd even te helpen bij het naar de wei brengen van de schapen. Die zouden het wel 'ns aantrekkelijk kunnen vinden om rechtdoor te gaan in plaats van linksaf - het was immers voorjaar...

Veel “adoptievriendenbenen” gaven hen echter niet de kans en dus volgden schapen en lammetjes het juiste spoor.

Als afwisseling was voor ons bedacht dat het wellicht interessant zou zijn om eens te zien waar de stierkalfjes (die niet gehouden kunnen worden) zo'n 10 á 14 dagen na hun geboorte heen gaan.

Schapen op het juiste spoor gezet...

Slechts een paar kilometer verderop ligt de boerderij van Arend Jan Brouwer. Hier worden de kalveren (circa 650 stuks) in ongeveer 24 weken vetgemest. Ze lopen in groepen van 5 á 7 in een box. In de eerste week c.q. 10 dagen wordt hier bekeken wat de behoeften zijn van het kalf. Immers, ook hier geldt: grote eters en kleine eters. Er zijn informatiepanelen en je kunt een videofilm over het wel en wee van de beesten zien. Er is Arend Jan veel aan gelegen dat er meer bekendheid wordt gegeven aan de manier waarop kalveren tegenwoordig, na de verfoeide kisten, gehuisvest zijn.

Vanuit zijn kantoor (een soort van skybox) kun je zo de kalveren zien. Een vernuftig computergestuurd buizensysteem zorgt voor voer en drinken. Wanneer de kalveren ongeveer 27 weken oud zijn, gaan ze naar de slachterij.

C.F.H. Sanders—van den Bosch

www.adopteereenkoe.nl

Overzicht boerderijdagen

Toen dit nummer van de Koevoet naar de drukker ging, waren de volgende boerderijdagen bekend. Een volledig overzicht vindt u op de website www.adopteereenkoe.nl

Noordeloos (Sjaak Bouwman)

zaterdag 6 november van 11.00 tot 16.00.

Bolsward (Henk Brandsma)

zondag 7 november

Sprundel (Hoeve de Bontekoe)

20 en 21 november

Aduard (Pieter Wouda)

zaterdag 11 december van 13.30 tot 16 uur

Oosthuizen (Jan en Annette Vrolijk - De Klaverhoeve)

zaterdag 11 december

Nieuwland (Saskia Heikoop - De Groene Geer)

Iedere zaterdag open dag. Adoptievrienden zijn altijd welkom om hun koe te (be)zoeken en te vertroetelen!

De Glind (Gerard Kok)

5 maart 2005 van 14 tot 16 uur

Koeiendag in Terwolde

Op 2 oktober jl. was er weer een koeiendag bij Theo en Fien Bosgoed, in Terwolde. We werden hartelijk ontvangen en meteen getraakteerd op koffie met gebak. Ze waren namelijk zojuist 25 jaar getrouwd en hadden van de kinderen ook een grote taart gekregen met hun trouwfoto in chocolade.

Na een geanimeerd gebabbel deden Fien en Theo de stand van zaken van de geadopteerde koeien en het wel en wee op de boerderij uit de doeken. Ook werd verteld en met foto's ondersteund dat met het geld van de adoptie in Afrika koeiprojecten waren opgezet.

Daarna namen we een kijkje in de stallen. In de eerste stonden de pasgeboren kalveren. Het is een geweldig gezicht om zo'n kalfje van nog geen dag oud door de stal te zien waggelen. In 'n andere stonden de geadopteerde koeien. Hier konden we foto's maken van de eigen koe en vragen naar het wel en wee ervan. Hier kwam ook het idee op om een lijst te maken van de namen van de adopteerders met hun pasfoto en hun woonplaats, evt. aangevuld met het halsbandnummer van hun koe. Want iedereen voelt zich er steeds meer bij betrokken, en het wordt steeds meer een familie. Maar wanneer je elkaar maar één of twee keer per jaar ontmoet, weet je toch vaak niet meer wie wie is...

Vervolgens werden de koeien in de weide gedreven, want het was schitterend weer. Ook dat was een prachtig gezicht, al die koeien in een mooie groene weide, want dat zie je tegenwoordig steeds minder.

Ondertussen had Fien binnen allerlei lekkere dingen klaargezet en werd iedereen uitgenodigd om maar eens lekker toe te tasten. En onder het nuttigen van al die heerlijkheden ontstond er een goed gesprek over de mogelijkheden van het hedendaagse boerenbedrijf en de beperkingen ervan. Een voorbeeld: als de buurman ophoudt met boeren en het vee wegdoet, maar wel op de boerderij blijft wonen. Dan verliest dat bedrijf zijn agrarische status en krijgt een burgerstatus. En dat heeft voor de burens geweldige consequenties. Dan worden er namelijk opeens heel andere milieu-eisen van kracht. Je kan dan als boer geen kant meer op. Er is geen uitbreiding meer mogelijk en ook op allerlei andere gebieden word je erg beknot.

Het wordt steeds gekker in Nederland en steeds moeilijker voor de boer. Het is goed dat er meer mensen kennis en inzicht krijgen in de problemen van het boerenbedrijf. Misschien dat er dan wat verandert ten gunste van de boer.

Jos Nieuwkamp

Genieten van een dag werken

Op 18 september mochten we een dag 'meewerken' op de boerderij van Joost en Teuni ter Beek in Weesp. Voor ons echte stadsmensen opnieuw een leuke belevenis.

Naar aanleiding hiervan schreef Jan een rijm. Misschien brengt het meer adoptieboeren op een idee, of wellicht prikkelt het andere adoptievrienden tot leuke ideeën? Wij hebben in elk geval zéér genoten.

*Staande op een ladder tussen de bomen
Hoe was dat ook al weer gekomen?
Takken knippen terug tot op de stam
Ja, ik herinner me weer hoe dat kwam.*

*Stallen witten met roller of kwast
Ook een klus die bij ons past
Ik weet nog precies hoe dat ging
En dat alles na een simpele uitnodiging.*

*De keus tussen wandelen, visite of boerderij
Dat was wel erg duidelijk voor mij
Schapen tellen in het land met z'n allen
Niets kan mijn dag in Weesp nog verknallen.*

*Een dag met zon en wind, geen regen
Deed ons naar Ter Beek toe bewegen
Meewerken, keuvelen, geen gezwam
Herinneringen aan hoe dat eigenlijk zo kwam.*

*Sleten er die dag echt geen zolen
Met Teuni even naar de molen
Dus met de auto: hup even weg
Wat was dat brood daar lekker zeg!*

*Kadetten en fruit smaakten ons best
De koffie en melk hebben onze dorst geleest
Zodat wij nu oprecht besluiten
Jullie te bedanken voor een heerlijk dagje buiten.*

Jan en Hetty Rietvink

Cadeau

December komt er weer aan. Met de altijd terugkerende vraag: wat geef ik cadeau aan mijn dierbaren? Graag geven we u een tip: een adoptiekoe kan een geweldige verrassing zijn, of anders een cadeaubon die je bij de adopteer-een-koe-boer kunt besteden. Ze zijn er in elke waarde en... je hoeft ze niet in één keer op te maken. Goede kans dat uw eigen adoptieboer ze verkoopt. En anders bezorgen wij ze!

Koe in de wei maakt alle mensen blij

Afgelopen zomer laaide de discussie rond de Nederlandse koe in haar natuurlijke omgeving op. Na de opmerking van Tweede-kamerlid Joop Atsma over premies voor het houden van koeien in de wei, kwamen verbazingwekkende emoties los; wel begrijpelijk overigens.

De geschiedenis dreigt zichzelf te herhalen. Na de kalveren, varkens en pluimvee zijn nu de koeien aan de beurt. De discussie over de intensieve veehouderij heeft zich in het afgelopen decennium al afgespeeld en tot allerlei reconstructieprogramma's geleid. Het heeft zelfs gezorgd voor afbraak-inruilen van stallencomplexen in woningen. Gaat nu hetzelfde met de koeienhouderij gebeuren en moeten we dan na 10 jaar opnieuw constateren dat we hier niet blij mee worden en opnieuw moeten slopen en reconstrueren?

Lage voedselprijzen en relatief hoge productiekosten en grondprijzen drijven veel agrarische ondernemers tot intensivering (meer productie per eenheid) en schaalvergroting (meer eenheden). Intensivering en schaalvergroting leiden in veel gevallen tot gezondheid- en milieuproblemen (mest en emissie van geuren/gassen/vloeistoffen). Efficiëntie van de productie en de noodzaak van het controleren van emissie en ziektes maken het bij deze koers van agrarische bedrijfsontwikkeling (veehouders) vaak onontbeerlijk om beesten vervolgens binnen te houden. Als gevolg van de lage melkprijs kiezen veel veehouders dus een zodanige vergroting van de productie per koe en het aantal koeien, dat er voor het bedrijf een perspectief voor de lange termijn blijft bestaan. Dat is inmiddels het klassieke recept voor landbouwontwikkeling, en Nederland loopt hierin voorop in Europa.

Bij melkvee komt daar nu bij dat speciale krachtvoermengsels en voerprogramma's de productie verhogen (bijvoorbeeld 8 – 10.000 liter melk per jaar t.o.v. 4.000 liter per koe in de jaren vijftig). Een koe wordt vervolgens ook bijvoorbeeld drie keer in plaats van twee keer per dag gemolken. Om arbeidskosten te besparen zijn bovendien op veel bedrijven voer- en melkrobots geïntroduceerd, waardoor de boer meer dieren aan kan. Alleen al het buiten laten en binnen halen van de koeien wordt bij een dergelijke bedrijfsvoering lastig. Komt daar ook nog een keer de huidige mestwetgeving bij (mineralenhuishouding op het bedrijf), dan wordt het ook milieutechnisch efficiënter om de dieren binnen te houden. De verwachting is dat bij voortzetting van deze trends, over 10 jaar 80% van het melkvee niet meer buiten komt. De weide met koeien vind je dan alleen nog het plaatjesboek van vroeger of de schilderijen van de Hollandse landschapskunst.

Maar het kan ook anders!

Bij kippen, varkens en kalveren komt het verzoek van zowel boeren als burgers naar voren om de beesten zoveel mogelijk in een natuurlijke omgeving en groepsvorm te laten leven. In de pers komen voornamelijk krachtige stemmen aan het woord van

bijvoorbeeld Wakker dier (www.koeindewei.nl), de politiek, de ambtenarij en de LTO in een steekspel van de zielige koe en de arme boer. Zoals José van Eindhoven (voorzitter van het college van bestuur van de Erasmus Universiteit en voormalig directeur van het Rathenau instituut) al stelde in de publicatie Kleurrijk Platteland: “En wie is er nou eigenlijk aan zet als het gaat om verbetering van het welzijn van dieren: de veehouder, de minister of de consument?”

De drie belangrijkste argumenten voor een grazende koe zijn:

1 dierenwelzijn: een grazende koe in een kudde heeft over het algemeen minder gezondheidsproblemen en het past meer bij de vrijheidsaard van het dier om buiten te zijn

2 landschap: bijna 80% van Nederland is momenteel agrarisch cultuurlandschap en bij dat beeld past het grazende vee, zoals in het bos ook bomen en vogels horen. Als het minder in omvang wordt, zal het nog altijd blijven gelden voor het blijvende agrarisch landschap.

3 Voedselkwaliteit/-veiligheid: onderzoek heeft aangetoond dat een buiten grazende koe betere weerstand tegen bepaalde ziekten heeft en dat via melk en vlees ook kan overbrengen op de mens. Bovendien zijn de vetsoorten in melk en vlees gezonder bij koeien die buiten komen, bewegen en grazen en op een dieet leven van vooral grassen (hooi, gras en kuilvoer). Zaken als BSE zijn slechts één illustratie van mogelijke nadelige gevolgen van veranderingen in het dieet.

Als dan stimulering wordt gekozen (geef 1 eurocent per kg melk extra) of zelfs verplicht stellen van “de koe in de wei” (bijvoorbeeld in het bestemmingsplan, zoals wordt overwogen in de Gemeente Oostdorp), spelen er een paar overwegingen. Er zit namelijk aan de oplossingsrichting een *publieke* en een *private kant*.

De *private kant* kan geprikkeld worden door bijvoorbeeld producten van grazende koeien te certificeren en hierover duidelijk met de consument te communiceren. De waardevermeerdering van de grazende koe wordt op deze manier direct op de consument verhaald. De lastigheid hierin is naast communicatie veelal het zuinige karakter van de Nederlandse consument en zijn vaak verdraaide verantwoordelijkheidsgevoel omtrent dierenwelzijn en voedselkwaliteit/-gezondheid.

Een ander privaat element kan worden vormgegeven door bijvoorbeeld educatie en recreatie aan te bieden op het boerenbedrijf en op deze manier het karakter van het boerenbestaan en de koeien te gelde te maken. Deze vorm van “bedrijfsverbreding” is momenteel in opmars, en al op veel plaatsen in het land en daarbuiten zichtbaar (zie www.stadteland.nl). Voorbeelden zoals kamperen bij de boer, vergaderen bij de boer (www.eemlandhoeve.nl), wandelen met een schaapskudde, boerderijeducatie, landbouw&zorg en directe verkoop spelen in op de behoefte van de consument om contact te krijgen met de landbouw en te genieten van de rust, ruimte en natuur van het platteland. De extra inkomsten uit dit nieuwe pakket aan producten en diensten leveren de boer ook de bestaansbasis om de koeien te laten weiden.

De publieke kant wordt in de actualiteit aangeduid met “Groene Diensten” waarbij gemeenschapsgeld wordt ingezet om de landbouw te belonen voor publieke maatschappelijke diensten, die aanvullend zijn aan de agrarische bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan zijn Agrarische natuurbeheer, Landschapsbeheer (houtwallen, bloemrijke randen, e.d.), waterkwaliteit ('blauwe diensten'), toegangspaden e.a. In deze rij zou mogelijk ook ‘koeien in de wei’ kunnen worden gevoegd als we dit typeren als een nieuw *publiek goed*.

Zoals Nederland zich nu ontwikkelt en positioneert in de “global economy” zal de rol voor een intensieve landbouw alleen maar verder onder druk komen te staan. Om een stuk eigen productiecapaciteit te behouden, moet landbouw worden gecombineerd met andere maatschappelijke behoeften. Beesten in de wei en het behoud van de agrarisch karakter van veel Nederlandse gebieden zullen daar een onderdeel van vormen. Dat doet een appèl op nieuw ondernemerschap vanuit de landbouw. Maar **zeker** ook de overheid zal daarin haar taak moeten oppakken (groene diensteneconomie). En ook de individuele burger/consument kan via zijn productenkeuze of ‘adopteer een koe in de wei’ heel direct zijn verantwoordelijkheid uitoefenen. Er liggen voldoende kansen om nieuwe samenwerkingsvormen te gebruiken om het bredere probleem aan te pakken en het platteland nieuwe kansen te geven. Daarin kan Nederland als kennisland opnieuw een rol spelen op het vlak van platte-

landsvernieuwing in Europese maar ook wereldwijde context. Misschien moeten juist Christenen, die nog iets weten van hoe de Schepper en Vernieuwer ons groene leven bedoelt, hierin hun nek uitsteken om te laten zien: het is geen noodlotstrend maar het draait om verantwoordelijke keuzes maken!

Jan Huijgen en Maarten Fischer

Jan Huijgen is boer en filosoof (eigenaar van de Eemlandhoeve www.eemlandhoeve.nl). Hij neemt deel aan Adopteer een koe en is de drijvende kracht achter de Coöperatie Stadteland. Maarten Fischer is econometrist en projectmedewerker van Stadteland (zie www.stadteland.nl).

Afgelopen maand prikte het Landbouw Economisch Instituut het fabeltje door dat het weiden van melkvee duurder zou zijn dan koeien op stal houden. Integendeel zelfs. Het verschil zit 'm volgens het LEI vooral in de kosten die gemaakt moeten worden voor de dierenarts om de doorgaans met hun gezondheid kwakkelende stalkoeien op de been te houden.

Want volgens een ander onderzoek heeft meer dan 80% van de stalkoeien chronische ontstekingen aan de klauwen door gebrek aan beweging. (Red.)

Vrijwilligers: afscheid en nieuw begin

Vanaf het begin van AEK waren en zijn er een aantal vrijwilligers bij ons actief. Betrokken mensen met een grote inzet. Daaronder waren ook Nel de Haan en Henk Groenendaal. Nel heeft aangegeven het genoeg te vinden na drie jaar. Ze heeft vooral in het begin erg genoten van de saamhorigheid en eensgezindheid die ze voelde als ze met een groepje vrijwilligers de Koevoet aan het versturen was, of koeien invoerde. Op 26 oktober komt ze voor het laatst de Koevoet versturen. Wij willen haar langs deze weg heel hartelijk danken voor haar trouwe en nauwkeurige inzet. Op Nel kon je gewoon rekenen! We respecteren haar beslissing, maar vinden het natuurlijk heel jammer...

Henk Groenendaal is ook iemand van het eerste uur. Hij wil graag nog actief zijn voor AEK, maar kampt op dit moment met zijn gezondheid. Wij wensen hem veel sterkte. Hij heeft aangegeven in het voorjaar weer beschikbaar te willen zijn. Dat verheugt ons.

Natuurlijk zijn er nog Letty Lammers en Tineke Benist (zie elders in de Koevoet) en ook veelvuldig groepjes jongeren die ons in hun vakantie komen helpen. Ook daar zijn we nog steeds reuze blij mee.

En inmiddels heeft zich een nieuwe vrijwilligster bij ons aangemeld: Mieke van Wees-Levendig uit Den Haag. Zij komt 26 oktober a.s. voor het eerst. Welkom Mieke!

Wij bestaan bij de gratie van vrijwillige hulpverleners. Anders zouden we het eenvoudig niet kunnen doen zoals we het doen. We hebben jullie gewoon nodig.

Zijn er meer mensen die het leuk vinden om samen de schouders te zetten onder het versturen van de Koevoet, het vouwen van nieuwe informatiemappen en het de deur uit doen van mailings? GRAAG. Er is plek (en koffie, en koek, en een lunch!) voor iedereen.

Karina

Van draaglast naar draaglust

Adopteer een Koe wordt sinds september door burgers, boeren en StiM samen gedragen. Wat betekent dat? Het geld van de burger gaat voor 100% naar de boer; boeren dragen bij aan StiM en StiM zorgt voor de overkoepelende communicatie en administratie van AEK.

Eendracht

Op de boerendag van 23 september 2003 (ja 2003!) gaven de AEK boeren aan dat ze belang hechten aan Adopteer een Koe en aan de rol van een overkoepelende organisatie om dat project te helpen dragen. Aan StiM dus. De burger krijgt door zo'n organisatie niet alleen vertrouwen, hij kan ook ergens op terugvallen, er is een waarborg voor kwaliteit, hij kan met zijn klachten of juist positieve ervaringen ergens naar toe. En ook maakt het eendracht mogelijk in communicatie naar de maatschappij. Vandaar onze betrokkenheid voor de toekomst: StiM blijft drager van AEK. Alleen: StiM verandert van hoofddrager naar mededragers . . .

Draaglast

Over mededragerschap gaat dit stukje. Het is simpel. De AEK - 'last' voor StiM is minstens 35.000 euro per jaar (personeel, druk- porto en kantoorkosten, en dan tellen we systeemkosten, afschrijving en huur niet mee). Daarvan wil StiM in de toekomst 1/3 blijven dragen: dus rond de 12.000 euro per jaar.

Dit jaar ontvangen we van de adoptievrienden ongeveer 2000 euro (éénmalige administratiekosten) en voor de overige 10.000 euro zoeken we fondsen.

Van boeren ontvangen we dit jaar 17.000 euro.

Dat brengt het totaal aan geschatte inkomsten op 29.000 euro

Maar: is die eerlijke verdeeld?

Kun je in deze tijden meer vragen van de burger? Moeten we de adoptie-overeenkomsten opnieuw afsluiten bijvoorbeeld voor 50 euro? Dat vereist opnieuw ondertekenen van 2000 overeenkomsten. En de kans dat adoptievrienden daarop afhaken, is groot. Beginnen met nieuwe overeenkomsten voor zo'n bedrag betekent dat we 2 administratiesystemen naast elkaar moeten voeren. Niet efficiënt.

Draaglust

Daarom hebben we een volgende cirkel gekozen: vrienden van de AEK boerderij. Vriend word je met een waardebon. Vrienden krijgen producten voor een bedrag van 30 euro en helpen mee onze duurzame AEK bedrijven te dragen. Hoe meer vrienden we samen hebben, hoe minder 'last' en hoe meer 'lust' we met z'n allen hebben. In dit proces van zelfdragendheid kan de feitelijke contributie dan weer worden verlaagd. Zo blijven we ons organisch aanpassen aan onze gezamenlijke draaglust.

Reageren?

Info@adopteereenkoe.nl

Koe op TV - 1

Een paar weken geleden vroeg RTV Utrecht of we wilden meewerken aan een tv-opname. Ze zochten ondernemers uit De Hoef die iets konden vertellen over hun bedrijf. Ze wilden dan met Henk Westbroek op bezoek komen. Ze hadden begrepen dat wij ons eigen ijs maken en wilden dat graag in beeld brengen. En ze vroegen wat we nog meer deden. Mijn moeder vertelde dat we onder andere mee doen met adopteer een koe.

Om een lang verhaal kort te maken: vorige week zijn de opnamen gemaakt. Natuurlijk filmde ze het ijs maken, maar we hadden ook adoptievriendin Karin van Leeuwen uitgenodigd en die heeft een en ander over haar koe Klaartje verteld, en Klaartje voor de camera geschoren.

Of ze er veel van uitzenden weten we niet, maar volgens de planning komt het op dinsdag 30 november om 18.10 uur op de buis en de herhaling is op zondag 5 december van af 18.00. Het wordt dan elk uur herhaald.

Bovendien schijnt het op www.rtvutrecht.nl te zien zijn.

Margrietta van der Horst

Koe op TV - 2

Naar aanleiding van een radio-uitzending waarin mijn vader vertelde over Adopteer een Koe, werden we gebeld voor een reportage in het Noordhollands Dagblad. Deze reportage stond in het Dagblad voor West-Friesland van 14 oktober, en een dag later in de andere edities van het Noordhollands Dagblad.

Toen was de bal pas echt aan het rollen: naar aanleiding van deze reportage belde de TV Noord-Holland, zodat we op 18 oktober ook nog op TV kwamen!

Groetjes uit Midwoud

Familie Blokker

Onzichtbaar

"In Nederland worden 140 miljoen dieren gehouden in de veehouderij. (Jaarlijkse 'productie' 400 miljoen dieren - red.) Voornamelijk kippen. Laten we zeggen dat er in Nederland ongeveer vijf miljoen huishoudens zijn. Dan zouden er hier in de achtertuin en bij jou op het balkon ongeveer dertig dieren moeten leven. Voornamelijk kippen, maar ook een halve koe en misschien wel twee varkens... Als je die dieren op je balkon of in je tuin zou houden, zou de gemiddelde Nederlander er niet over peinzen, hoop ik, om ze zo te behandelen als ze in de bio-industrie worden behandeld. Dat is ook de crux van het verhaal: die beesten zijn onzichtbaar geworden."

Koos van Zomeren